

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΣΙΟΣ

Νικολάου Κυριάκη Ζερζούλη

Ἐπιστολή

πρὸς

Μπαλάνον Βασιλόπουλον

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Τὴν ὑμετέραν σοφολογιωτάτην, καὶ ἐπιστημονικωτάτην Παναιδεσιμότητα εὐλαβοφρόνως προσκυνῶ σὺν τῷ σωτηρίῳ προσφωνήματι. Ἦν καὶ διατηροίη ὁ ἐκ νεκρῶν ἀναστάς ὑγιαίνουσαν, πανευδαίμονα καὶ μακρόβιον μετὰ πάντων τῶν ἐφετῶν καὶ καταθυμίων. 1754. Ἀπριλίου 8. Ἐνετίηθεν.

Διὰ τὸ ἅγιον Πάσχα ἤλθον ἐνταῦθα πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐκ Βονωνίας, ὅπου διέτριψα ἓνα χρόνον ὁλόκληρον κατὰ συνέχειαν χωρὶς νὰ ἔλθω ἐδῶ διὰ τὰ μεγάλα ἔξοδα τῶν ὁδοιπορικῶν, καὶ ὅπου σὺν Θεῷ μέλλω νὰ ἐπιστρέψω μετ' οὐ πολλάς, εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἔργου μου, καὶ ὅθεν δὲν ἔλειψα νὰ τῆς γράψω διεξοδικῶς τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον. Δὲν λείπω λοιπὸν διὰ τοῦ παρόντος μου νὰ ἀποδώσω αὐτῇ τὴν ὀφειλομένην εὐλαβῆ προσκύνησιν, δηλοποιῶν, ὅτι δι' εὐχῶν αὐτῆς ὑγιαίνω, καὶ ἀποκρινόμενος εἰς τὰ παρ' αὐτῆς τότε κοινὰ πρὸς ἐμέ, καὶ τὸν ἐν Χριστῷ μοι ἀγαπητὸν ἀδελφὸν κύρ Γεώργιον γράμματα, καὶ τὰ ἴδια πρὸς ἐμὲ γραφέντα, ἅπερ ἀσφαλῶς ἐλάβομεν μετὰ τῶν διαφόρων τῆς προτάσεως ἀναπτύξεων, ἃς ἐπέμψατε εἰς ἀπόκρισιν, καὶ λύσιν τῶν ἐνστάσεων· ἔγνωμεν τὰ εἰς κάποιον τρόπον δίκαια παράπονα αὐτῆς πρὸς ἡμᾶς, ὡς δῆθεν μὴ γράψαντας πρὸς αὐτήν, καὶ ἀμελοῦντας τοῦ περὶ τοῦ προβλήματος ἀγῶνος, καὶ ὡς ἀμνημονήσαντας αὐτῆς, καὶ δειλιῶντες ἐν ταῖς παρὰ τῶν ἐναντίων ἐνστάσεσι, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἡμεθα βέβαιοι ὅμως, ὅτι ἂν τὰ οὐκ οἶδα ποία κακῆ τύχη διαπεπτωκότα ἡμέτερα γράμματα, τὰ τε ἐμοῦ ἐκ Βονωνίας, καὶ παρὰ τοῦ κύρ Γεωργίου πολλάκις ἐντεῦθεν γραφέντα ἐλαμβάνετε, καὶ ἂν ἐμανθάνετε τὴν ἡμετέραν προθυμίαν, τὴν ζέσιν, τὴν θερμότητα, καὶ τὸν ἀγῶνα ὃν κατὰ δύναμιν οὐκ ἐπαυσόμεθα ἐπιδεικνύμενοι ὑπὲρ τοῦ προβλήματος, ἠθέλητε συμπεράνη, ὅτι ἡμεῖς καὶ ἡμεν, καὶ ἐσμέν, καὶ ἐσόμεθα αὐτῆς. Ἄλλ' ἐπειδὴ οὐκ ἐνετύχητε τοῖς αὐτοῖς γράμμασιν· εἶχετε δίκαιον νὰ ὑποπτευθῆτε· ὡς τόσον ἡμεῖς εἰς ἀπόδειξιν τοῦ προβλήματος ἀγῶνος ἡμῶν, προασπισατοῦ,

καὶ προμαχίας κατὰ τῶν ἐναντίων, ἂν ἄλλο δὲν προβάλωμεν, προβάλλομεν αὐτὸν τὸν οἶκον τῶν παρὰ θεοῦ εὐλογημένων Καραϊω-
 αννιτῶν, ὅπου ἰξεύρουν πόσον ἐπιμελούμεθα, καὶ τὸ πρόβλημα
 ὑπερασπιζόμεθα, εἶναι ἔτι ἱκανὸν εἰς ἀπόδειξιν, καὶ αὐτὴ ἡ ἐπι-
 μέλεια τοῦ νὰ τυπωθῇ τὸ πρόβλημα μὲ τὴν πρὸς τὰς Ἀκαδημίας
 ἐπιστολήν, τὰ ὅποια σταλέντα καὶ πρὸς αὐτὴν τυπωμένα ἴσως τὰ
 ἐλάβετε μέχρι τοῦδε, καὶ ἐβεβαιώθητε. Ἐπειδὴ γὰρ μετὰ πολὺν
 ἀγῶνα εἶδομεν, ὅτι δὲν παύουν οἱ ἐναντίον, ὄντες προκατειλημμέ-
 νοι ἀπὸ τοῦ ἀδύνατον κἀντεῦθεν καὶ τοῦ μικροῦ ἐπιλαβέσθαι πει-
 ρώμενοι, ἐκάμομεν καθὼς πολλάκις μᾶς ἐγράψατε νὰ τὸ τυπώ-
 σομεν ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς, διὰ νὰ μὴ τύχη καὶ τὸ σφετερισθῇ ἄλλος
 ἐπὶ τῷ ἰδίῳ ὀνόματι καθὼς ἔκαμαν καὶ εἰς ἄλλα εἰς τὰ μέρη ταῦτα
 47 οἱ ξένοις πτεροῖς ὡς ἄλλος κολοῖός σεμνυνόμενοι, καὶ / πάλιν
 ὕστερα ἀπὸ τὴν τύπωσίν του νὰ τὸ ὑπερασπιζώμεθα, καὶ εἰς τὰς
 πέριξ Ἀκαδημίας στείλωμεν μήπως εὔρωμεν τὴν βοηθήσουσαν· ὁ
 κὺρ Γεώργιος δὲν ἔλειψεν ἐνταῦθα νὰ ἀγωνίζεται, δείχνωντάς το
 εἰς μαθηματικούς, καὶ θηρώμενος τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν ἐσομένους, καὶ
 συμψηφισομένους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους εὐρεθέντες τινὲς ὅπου τὸ
 ἀποδέχονται, καὶ εἶναι ὑπὲρ ἡμῶν, τί δύνανται νὰ κάμουν καὶ
 αὐτοὶ κατὰ μέρος, ὅταν δὲν ἔχωμεν μίαν Ἀκαδημίαν ὅπου νὰ κυ-
 ρώσῃ, καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς ἄλλης ὅπου νὰ
 ἐναντιωθῇ. Ἐγὼ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἐν Βονωνία καθὼς ἐπῆγα τὸν
 Μάϊον πέρυσι δὲν ἔλειψα νὰ ἀκολουθήσω τὸ αὐτό." Ἐδειξα τὸ πρό-
 βλημα τῷ ἐκεῖ περιφῆμῳ ἀστρονόμῳ ἐμῷ ὄντι καθηγητῇ ἐν τῇ
 ἀστρονομίᾳ, κὺρ Εὐσταθίῳ Τζαννώτῃ ὀνομαζομένῳ μου ἔκαμε
 μίαν ἀντίστασιν ἐγγραφον ἐν συντόμῳ, καὶ μοῦ τὴν ἐνεχείρισεν εἰς
 καιρὸν ὅπου ἐμίσειυσεν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν εἰς τὸ πεδῖον διὰ ξεφάν-
 τωσιν καὶ ἄνεσιν ὅλον τὸ καλοκαῖρι ὅπου σχολάζουσιν ἀπὸ τὰ μα-
 θήματα κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν ἀκαδημαϊκῶν διδασκάλων.
 Ἐπῆγα εἰς τὸ κατάλυμά μου, καὶ ἀνοιξα νὰ ἰδῶ τὴν ἀντίστασιν
 τὴν ἐγγραφον, εὔρον αὐτὴν ὅπου δὲν εἶχετο λόγου, καὶ δὲν εἶχε
 κἀνένα δίκαιον· τὸν ἀκαρτερῶ ἀπέξω διὰ νὰ τοῦ ἀποκριθῶ ὄντας
 βέβαιος, ὅτι ἂν ἐκείνη ἦτον ἡ ἀμφιβολία του, καὶ ὄχι ἄλλη, νὰ τὸν

κάμω νὰ συναινέσῃ, καὶ νὰ τὸ ἀποδεχθῆ ὡς ἀληθέστατον καὶ ὀρθῶς ἔχον τὸ πρόβλημα. Μόλις ἦλθεν εἰς τὰς 15 Αὐγούστου ἐπῆγα, τὸν εὖρον, τοῦ ἀπεκρίθην, ἔμεινε πληροφορημένος ὡμολόγησε πῶς αὐτὸς εἶχε λάβῃ λάθος μὴ θεωρήσας αὐτὸ ἀκριβῶς, καὶ ἀρξάμενος πάλιν νὰ τὴν θεωρήσῃ, ἐπελάβετο πάλιν, ὅτι οὐκ ἐποίησαθε μνεΐαν τῆς κατὰ τὸ σ' διαίρέσεως ἐν τῇ δείξει, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, τὰ ὁποῖα σᾶς τὰ ἔγραφα ἐγὼ εἰς πλάτος εἰς ἓν μου γράμμα (ὁποῦ ὡς φαίνεται εἶναι χαμένον) τὸ ὁποῖον σταλμένον παρ' ἐμοῦ ἐνταῦθα τῷ κυρ Γεωργίῳ σᾶς τὸ ἔστειλε, ἐν ᾧ ἔκαμα καὶ ἐν σχῆμα ὁποῦ αὐτὸς ἔκαμνε πρὸς ἀνθίστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀποκριθόμενος ἐγὼ, δὲν ἤξιούμην ἀκροάσεως παρ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἔλεγέ μοι νὰ στείλω τὸ πρόβλημα καὶ εἰς τὸν ἐν Παταβίῳ Ἀββᾶτε Σούτζην νὰ κρίνῃ καὶ αὐτός, καὶ εἶπῃ τὴν γνώμην του. Ἐγὼ καὶ ἰξεύρωτας τὸν Ἀββᾶτε Σούτζην πῶς ἐφέρθη, ὅταν ἐδῶ τοῦ τὴν εἶχε δείξῃ ὁ κυρ Γεώργιος, ἀπεκρίθην τῷ ἀστρονόμῳ, ὅτι ὁ διδάσκαλός μου τὴν ἐδικὴν σας κρίσιν προτιμᾶ παντὸς ἄλλου, καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς δὲν ἀκαρτεροῦσε νὰ ἀκούσουν πολλὰ ἐκ στόματος, σᾶς ἔγραψα τὴν ἀνθίστασίν του διὰ νὰ τοῦ ἀποκριθῆτε ἐγγράφως. Ἐπειδὴ ὅταν εἶναι γεγραμμένα τὰ λεγόμενα, ἢ προβαλλόμενα δίδουν περισσοτέραν ἀκρόασιν, ἢ προσοχὴν, ἀκαρτεροῦσα κάμμίαν σας ἀπόκρισιν, εἰς τὸ αὐτό μου γράμμα, καὶ δὲν ἔλαβα μέχρι τῆς σήμερον. Ἐγένετο ἡ ἐπιμέλεια νὰ τυπωθῆ διὰ τὸν προῤῥηθέντα φόβον τοῦ σφετερισμοῦ, ἐστάλη καμοὶ μία κόπια ἐνταῦθα παρὰ τοῦ κυρ Γεωργίου, ἀξιῶσει τοῦ ἐκλαμπροτάτου ἄρχοντος κυρ Γεωργίου Καραϊωάννου μὲ ἐπιστολὴν διὰ νὰ τὴν προσφέρω κοινῶς πάσῃ τῇ Ἀκαδημίᾳ. Τὴν ἐπρόσφερα, εὐχαρίστησαν διὰ τὴν τιμὴν ὁποῦ τοὺς ἐκάμετε νὰ τὴν στείλετε καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν Ἀκαδημίαν αὐτῶν νὰ ἀνταποκριθοῦν ὅμως εἰς ἐπικύρωσιν τοῦ προβλήματος, ἢ ἀναίρεσιν ἂν ἔχη σφάλμα, δὲν τοὺς εἶναι συγχωρημένον ὡς μοῦ εἶπαν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, διὰ τί εἶναι νόμος τῆς ἰδίας των Ἀκαδημίας ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς νὰ μὴν ἐπιχειρισθοῦν ἢ ἐπικύρωσιν ἢ ἀναίρεσιν εἰς ὁποιοιοῦν αὐτοῖς προβληθησόμενον νέον, διὰ τί πολλάκις συμβαίνει ὅτι ἢ μία Ἀκαδημία ἢ ἀποδέχεται, ἢ οὐ ἐκεῖνο ὁποῦ ἢ

ἄλλη ἐνδέχεται νὰ μὴν τὸ κρίνη, ὁμοίως, καὶ ἀκολουθεῖ ἔπειτα νὰ
 πίπτουν εἰς διαλέξεις ἀνάμεσόν των, καὶ νὰ γράφουσιν ἐναντίον ἢ
 μία τῆς ἄλλης, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προξενοῦνται καὶ ἔξοδα εἰς τὸ νὰ
 τυπώνουν, καὶ χασομερίαις εἰς τὸ νὰ γράφουν καὶ ἀποκρίνονται,
 τοιαύτην δὲ εὐκολίαν ἢ ἐν Παρισίοις Ἀκαδημία ἔχει, διὰ τὴν οἱ ἐκεῖ
 προφέσσορες, ἢτοι διδάσκαλοι ἔχουν πληρωμαῖς μεγαλώταταις,
 καὶ βασιλικὰς δαπάνας, καὶ ἀγκαλὰ καὶ ἡ ἐδικὴ των Ἀκαδημία
 (ἢτοι ἡ ἐν Βονωνίᾳ) δὲν εἶναι κατωτέρα ἀπ' ἐκείνην τὴν ἐν Πα-
 ρισίοις, ποιούσα καὶ αὐτὴ κάθε πέμπτην ἑσπέρας σύναξιν τῶν
 προφεσσῶρων, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν εὐρισκόμενα νέα προβαλλόμενα
 καὶ ἐναντιούμενα διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων ἐξετάζει καὶ ἡ ἀναι-
 ρούμενα ἀποδοκιμάζει, ἢ ἀποδεικνύμενα ἐπικυροῖ, καὶ τυπώνει,
 ἔχουσα καὶ αὐτὴ πράξεις ἀκαδημιακάς, καὶ τᾶλλα ὡς ἐν Παρισί-
 οις, ὅμως διὰ τὰ ἐδικὰ της μόνον ἐφευρέματα ἔχει νὰ ἐξοδεύη, καὶ
 νὰ ἐξετάζη, καὶ νὰ κρίνη, μὰ ὄχι διὰ ἐφευρέματα ἄλλων, ὧν τέ-
 τοιος νόμος αὐτῇ ἐξ ἀρχῆς, διὰ νὰ ἀποφύγη τὰς διαλέξεις ὅπου
 ἤμποροῦν νὰ τῆς προξενήσουν χασομερίαις καὶ ἔξοδα χωρὶς ὄφε-
 λος αὐτῆς. "Ὅθεν καὶ προχθὲς ὅπου ἔμελλον νὰ μισεύσω ἐκεῖθεν
 πάλιν ὑπῆγα ἐρωτῶν αὐτοὺς διὰ καμμίαν ἀπόκρισιν ἢ ναί, ἢ οὐ,
 καὶ μοῦ ἀπεκρίθησαν τὰ αὐτὰ λέγοντές μοι ἔτι, ὅτι καὶ ἂν ἦτον
 ἓνας φανερός παραλογισμὸς ἡμεῖς δὲν ἀνεχόμεθα νὰ ἀποκριθῶμεν
 τὸ οὐ." Ἐξω μόνον μίαν ἐπιστολὴν ἔχομεν νὰ γράψωμεν πρὸς τὸν
 διδάσκαλόν σου εὐχαριστικὴν διὰ τὴν τιμὴν ὅπου μᾶς ἔκαμε, τὴν
 ὁποίαν ἐπροστάξαμεν νὰ τῇ γράψῃ ὁ σεκρετᾶριος τῆς Ἀκαδημίας,
 καὶ μετὰ τὸ Πάσχα σοῦ τὴν δίδομεν, διὰ τὴν τῶρα διὰ τὰς ἑορτὰς
 καὶ τὴν μεγάλην ἐβδομάδα δὲν ἔχομεν σύναξιν, καὶ θέλομεν τοῦ
 γράψῃ λατινιστί, διὰ τὴν ἡμεῖς ἑλληνιστί δὲν ἔχομεν τὴν ἐλευθερίαν
 ἐκείνην νὰ γράψωμεν, καὶ μεταγλώττισαί την, καὶ στείλῃ την εἰς
 48 αὐτόν. Ταῦτα μοῦ εἶπαν, καὶ σὺν / Θεῷ γυρίζωντας, θέλω ἔχειν
 αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν, καὶ θέλω σᾶς τὴν στείλει. Ταῦτα μὲν τὰ ὡς
 ἀπὸ τῆς κοινότητος τῆς Ἀκαδημίας, κατὰ μέρος δὲ ἐξέδωκε τὸν
 λόγον κάθε ἀλγεβρίστας, καὶ μαθηματικὸς εἰς τοὺς μαθητὰς σου·
 ὅτι εἶναι παραλογισμὸς ἐν τῇ προτάσει, καὶ ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ

εύρεθῆ, καὶ ὅτι ἂν ἤθελεν εἶναι ἀληθινὴ αὐτὴ ἢ ἐφεύρεσις γεωμε-
 τρική, κινδυνεύει πλέον νὰ σφάλῃ ἢ Ἄλγεβρα εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι
 τώρα ἐπακουμβισμένη ὅλη ἡ Μαθηματικὴ, καὶ ἡ Φυσικὴ, ἢ ὁποία
 Ἄλγεβρα δείχνει ὅτι διὰ νὰ κατασκευασθῆ ἢ ἐρμηνεῖα τοῦ τοιού-
 του προβλήματος, χρειάζεται ἐν στερεόν, ἢ μίαν παραβολήν, καὶ
 μίαν ὑπερβολήν, διὰ δὲ τοῦ κύκλου εἶναι ἀδύνατον, καὶ πῶς ἡ
 Ἄλγεβρα θέλει τὸ στερεόν, ἰδοὺ ὅπου κάμνω ἐδῶ τὴν πρᾶξιν ἀλγε-
 βραϊκῶς δεικνύουσαν τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸν τρίτον βαθμόν, δει-
 κνύοντα τὸ τριχῆ διαστατόν. Ὅντων γὰρ τῶν τεσσάρων τούτων
 γραμμῶν ἕξις ἀναλόγως, ὧν σημεῖα τὰ A: B: C: D: γράμματτα,
 ἐπειδὴ αἱ δύο ἄκρα εἰσὶ δεδομένοι, αἱ δύο μέσαι εἰσὶν αἱ ἄγνω-
 στοι, καὶ ζητούμεναι, αἵτινες παρασταθήτωσαν διὰ τοῦ γ γράμ-
 ματος: ζητηθῆτω οὖν πρῶτον ἢ C ἢτοι ἢ τρίτη τῆ τάξει: ἔσται οὖν
 A: B: C:, ἢτοι A: X: X πρὸς τὸν δ: ὅρον, ὃς ἐστὶ τρίτος ἐν τῆ τά-
 ξει: οὐκοῦν πολλαπλασιάσει τοῦ γ': καὶ β': καὶ διαιρέσει ἐπὶ τὸν
 α': ἔσται ὁ δ': X^2/A εύρεθέντος οὖν τούτου τοῦ δ': μὲν κατὰ τὴν
 γενομένην ἀναλογίαν τρίτου δὲ κατὰ τὴν α': ἐκτεθειῖσαν τάξιν, τε-
 θήτωσαν αὖθις X/A οἱ ὅροι ἕξις: καὶ ἀντὶ τοῦ C τεθήτω τὸ X^2/A :
 ἔσται οὖν A: X: : X^2/A πρὸς τὸν δ': D, ὃς ἔσται, πολλαπλασιάσει
 τοῦ γ': καὶ β': καὶ διαιρέσει ἐπὶ τὸ α': ἔσται, X^3/A ἢτοι πολλα-
 πλασιάσει τοῦ δευτέρου διαιρετοῦ ἐπὶ τὸν ἀριθμητὴν X^3 (καὶ γὰρ
 ἔσται ταυτὸν) ἔσται A: X^3/A συναίρου: Δ/A μένων δὲ τοῦ διαι-
 ρούντος, καὶ πολλαπλασιάζοντος μενεῖ X^3 ὅπερ δείκνυσιν ὅτι ἐπὶ
 τριῶν διαστάσεων, ἢτοι τριχῆ διαστατόν, ὁ δὲ κύκλος ἐν τῇ ἀλγέ-
 βρα παρίσταται διὰ τοῦ X^2 δευτέρου βαθμοῦ: ὅθεν ἐπιπεδικῶς κα-
 τασκευάζεται, τοῦτο δὲ ὄν X^3 , οὐ κατασκευάζεται διὰ τοῦ κύκλου:
 σαφέστερον δὲ τὴν πρᾶξιν οὕτω ποιήσω: A: X: : X: X^2/A , καὶ
 ἔπειτα A: X: : X^2/A : $X^3/A/\Delta$ δηλαδὴ A/ $X^3/A/$ ὅπερ ἐστὶν ἴσον τῷ
 X^3 . Οὕτω δείκνυσιν ἡ Ἄλγεβρα ἀναβαῖνον τὸ πρόβλημα εἰς τρίτον
 βαθμόν. Αὐτοὶ λοιπὸν διὰ τοῦτο νομίζουσι τὸ πρόβλημα ἐπιπε-
 δικῶς μὴ δυνάμενον καταγραφῆναι, καὶ εύρεθῆναι: ἐγὼ ἀπέκρί-
 θην, ὅτι ἀληθῶς τοῦ κύκλου ἢ ἐρμηνεῖα ἐστὶ X^2 , ὅταν ὁμῶς γένη-
 ται οὐ δεῖ ἐνός κύκλου, ἀλλὰ τριπλοῦ, ἐνδέχεται γενέσθαι, καὶ

πῶς ἂν λέγετε ὅτι διὰ νὰ διασωθῇ ἡ Ἀλγεβραϊκὴ ἀλήθεια, πρέπει
 νὰ εἶναι ψευδὴς ἡ Πρότασις. Ἐγὼ λέγω πάλιν, ὅτι ἂν ψεύδηται ἡ
 Πρότασις, ἀκολουθεῖ νὰ συμψεύδεται ἡ Γεωμετρία, ἣτις κατὰ
 τοὺς ἰδίους κανόνας ἀποδείκνυσι τὴν πρότασιν ταύτην. Ἀλλὰ λέ-
 γω ὅτι οὔτε ἐκείνη, οὔτε αὕτη ψεύδεται, ἀλλ' ἑκατέρα εὕρισκει
 τὸ αὐτὸ μὲ διάφορον τρόπον, καὶ κατὰ τοὺς ἰδίους τῆς κανόνας.
 Εἰς ταῦτα αὐτοὶ δὲν δίδουν ἀκρόασιν. Μάλιστα ἓνας Ἰησουΐτης δι-
 δάσκαλος τῆς Ἀλγεβρας εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς του, ὅτι δὲν κα-
 ταδέχεται οὔτε νὰ τὴν ἰδῇ, ἐπειδὴ εἶναι βεβαιωμένος πῶς εἶναι
 ἀδύνατον, καὶ πῶς ἐκοπίασαν πόσοι καὶ πόσοι, καὶ πῶς εἶδε τό-
 σας ἄλλας καὶ τόσας ἄλλας μεθόδους, καὶ εὐρέθησαν παραλογιζό-
 μεναι· ὅθεν οἱ μαθηταὶ του ἔξω ἄρχισαν νὰ μοῦ λέγουν, ὅτι εἶναι
 ἀδύνατον, καὶ πῶς εἶναι παραλογισμός, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, καθὼς
 τὸ βεβαιώνει ὁ Πάδρε Ρικάρτης, οὕτως ὀνομαζόμενος ὁ Γιε-
 ζουΐτης· ἐγὼ τοὺς εἶπα, ὅτι τὸν σιὸρ Πάδρε Ρικάρτην οὔτε τὸν
 ἐρωτῶ, οὔτε τοῦ τὴν ἐπρόσφερα νὰ τὴν ἰδῇ, οὔτε τοῦ τὴν προ-
 σφέρω, καὶ ἄς μὴν πειράζηται, οὔτε νὰ λάβῃ τὸν κόπον νὰ τὴν θε-
 ωρήσῃ, διὰ τί δὲν τὸν ἐρωτᾷ ὁ διδάσκαλος ὅπου τὴν στέλλει, ἦτοι
 ὁ ἐφευρετὴς, ἀλλ' ἐρωτᾷ μόνην τὴν Ἀκαδημίαν, καὶ ὅ,τι ἀποκριθῇ
 ἡ Ἀκαδημία ἐκεῖνο ἔχει νὰ ἐξετάσῃ· μάλιστα (εἶπα) οὐδὲ εἶναι
 ἴδιον ἀνθρώπου σοφοῦ νὰ συμπεραίνῃ εἰς τοιοῦτον τρόπον, πῶς
 ἐπειδὴ εἶδε καὶ τόσας ἄλλας, καὶ ἦτον σφαλεραί, ἄρα καὶ αὕτη
 εἶναι σφαλερὰ, ἀλλὰ πρέπει νὰ τὴν ἰδῇ πρῶτον, καὶ νὰ ἀνακαλύψῃ
 τὸν παραλογισμόν ποῦ εἶναι· μὲ ταῦτα πιστεύσατέ μοι ἀπόκτησα
 ἐχθρούς, καὶ ὁ Θεὸς νὰ φυλάξῃ ἀπὸ τὰ διαβολικὰ πνεύματα τῶν
 Γιεζουϊτῶν, μάλιστα ἐκεῖ ὅπου ἡμεθα ἡμεῖς οἱ Γραικοὶ ὑποβλε-
 πόμενοι, καὶ μισούμενοι, διὰ τί εἴμεθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Ρώ-
 μης, καὶ δὲν θέλουν νὰ ἀκούσουν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ νὰ ἰδοῦν μὲ
 καλὴν καρδίαν Γραικόν. Τὸ μῖσος πρὸς τοὺς Ἕλληνας τὸ ἔχουν,
 καὶ ὁ φθόνος πολὺς κατ' αὐτῶν. Εἶναι τινές, / ὅπου ἂν ἦτον δυνα-
 49 τόν, ἤθελαν νὰ δείξουν, ὅτι ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας δὲν ἐφάνη τίποτε
 εἰς τὸν κόσμον ποτέ, ἀλλὰ δὲν δύνανται, διὰ τί ἡ ἀλήθεια βοᾷ, ὅτι
 εἴ τι ἔχουν ἀπὸ τὰς ἐπιστήμας, τούτου πρέπει νὰ ὁμολογήσουν

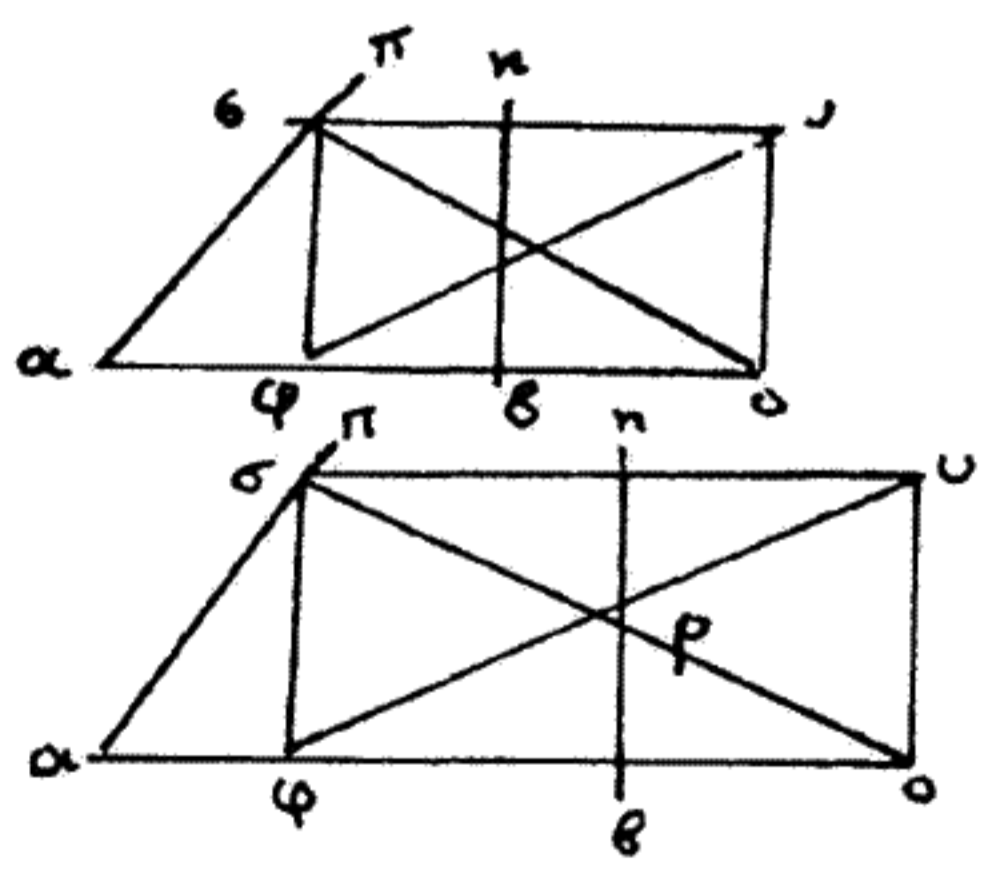
εὔρετάς τοὺς Ἕλληνας, καυχῶνται μόνον διὰ τὰ νέα ἐφευρέματα, μᾶλλον δὲ παλαιά, ὑπ' αὐτῶν ἀνακαινισθέντα, καὶ τοὺς Ἕλληνας τώρα τοὺς μετροῦσι βεβυθισμένους εἰς μέγα βάθος ἀμαθείας. Καυχῶνται πῶς ἔφθασαν εἰς ἀκριβεστέραν θεωρίαν ὑπὲρ τοὺς Ἕλληνας ἐν ταῖς ἐπιστήμασι, τὸ ὁποῖον εἶναι μὲν ἀληθές, ὅμως μετὴν ἐποικοδόμησιν ἐπάνω εἰς τὰ θεμέλια τῶν Ἑλλήνων· εἶναι τινὲς ὁποῦ γράφοντες βιβλία, ὅπου πίπτει λόγος περὶ τῶν Ἑλλήνων, εὐθὺς δεικνύουσι τὸ μῖσος μὲ κάποιας ὀλίγας ἀφορμὰς ὁποῦ λαμβάνουσι διὰ τὰ ἐλέγξουν κἀνένα ὁποῦ παλαιότερον δὲν ἦτον ἢ καλῶς, ἢ ἀρκούντως ἐξηγημένον· ἀπὸ τὴν Ἀριστοτελικὴν φιλοσοφίαν συχναῖς φοραῖς λέγουσιν, ὁ Θεὸς γὰρ τοὺς φυλάξῃ γὰρ μὴ πέσουν ἄλλην μίαν φορὰν εἰς τὸ σκότος τῆς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Εἶναι πάλιν καὶ τινες διακριτικοί, φιλαλήθεις, καὶ σοφοὶ ἀληθῶς, οἱ ὁποῖοι τοὺς τε παλαιούς Ἕλληνας ἐκθειάζουσι, καὶ ἡμᾶς ἀγαπῶσι, καὶ τρόπον τινὰ μᾶς ἐλεοῦσι διὰ τὴν κατάπτωσιν τοῦ γένους καὶ τῆς πάλαι σοφίας, μεμνημένοι τῶν Ἀθηναίων, καὶ πῶς εἰς τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων ἔτρεχον πανταχόθεν διὰ γὰρ λάβουν φῶς ἐν ταῖς ἐπιστήμασι, καὶ τώρα οἱ Ἕλληνες ὑπάγουν γὰρ λάβουν ἀπ' αὐτούς. Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, ἃς στοχασθῆ ἢ σοφολογιώτης σας, ἂν ἀνέχονται γὰρ φανῆ ἓνα τοιοῦτον ἐφεύρημα παρ' Ἕλληνοσ εἰς καιρὸν ὁποῦ οἱ μὲν Ἕλληνες ὡς ἀμαθεῖς παρ' αὐτῶν νομίζονται, καὶ καταφρονοῦνται, αὐτοὶ δὲ ἀνθοῦσι μὲ θαυμαστὰ σπουδαστήρια, καὶ Ἀκαδημίας περιφήμους, καὶ καθ' ἑκάστην καλλιεργοῦσι τὰ τε παλαιὰ καὶ νέα ἐν παντὶ γένει, καὶ εἶδει ἐπιστημῶν, ὄντες ἀφιερωμένοι ἕκαστος εἰς τὸ ἴδιον μόνον ἐπάγγελμα, καὶ ἔχοντες πᾶσαν ἀνεσιν τοῦ σπουδάζειν μὲ μεγάλας πληρωμάς, καὶ τοσοῦτοι εἰς τὸ πλῆθος διδάσκαλοι εἰς μίαν μόνην πολιτείαν, ὡς ἐν Βονωνίᾳ, ὁποῦ εἶναι ὀγδοήκοντα δύο τὸν ἀριθμὸν, καὶ μὲ θαυμασίας τάξεις, καὶ μὲ ὄργανα πάσης ἐπιστήμης καὶ τέχνης ἀξιάγαστα, μὲ σχολεῖα ὁποῦ εἶναι ἐξαισίου ἀρχιτεκτονικῆς ἀποτελέσματα, μὲ βοήθειαν τοῦ Σενάτου, καὶ τοῦ Πρίγγηπος ὁποῦ ἀντιλαμβάνονται, καὶ συναίρουσι τοῖς σπουδάζουσι πολλαχῶς μὲ βιβλιοθήκαις ὑπερθαύμαστα, καὶ πολυεξόδους, μάλιστα μίαν νέ-

αν ὁποῦ ὁ νῦν Πάπας ἀφιερώνει εἰς τὸ ἰνστιτούτον τῆς Βονωνίας ἐξοδεύωντας τριάντα χιλιάδες σκουῖδα διὰ εὐεργεσίαν τοῦ ἐν τῇ Πατρίδι αὐτοῦ (ὁποῦ εἶναι ἡ Βονωνία) σπουδαστηρίου· καὶ τὶ νὰ εἰπῆ τινάς, ἢ πῶς νὰ παραστήσῃ τὰ ὅσα εὐρίσκονται εἰς τὸ αὐτὸ ἰνστιτούτον· πᾶν γένος καὶ εἶδος μετάλλου, πᾶν γένος καὶ εἶδος χόρτου, πᾶν γένος καὶ εἶδος ξύλου, καὶ ἐν ὀλίγοις πᾶν εἶτι φέρει γῆ, καὶ θάλασσα προκείμενον τοῖς φυσικοῖς εἰς θεωρίαν· τὶ νὰ εἰπῆ πάλιν τινάς διὰ τὴν ἀγάπην ὁποῦ ἔχουν νὰ σπουδάζουν, ἐπειδὴ ἡ ἀρετὴ τιμᾶται παρά πᾶσι, καὶ ἡ προκοπὴ, καὶ τὸ ἐκεῖ Σενάτον χαίρει πολλά εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς σπουδῆς. Ἐκαμαν μίαν Ἀκαδημίαν τὸν παρελθόντα χειμῶνα πάνδημον, τὴν ὁποίαν δὲν τὴν εἶχαν κάμη παρά πρὸ ἑπτὰ χρόνων· καὶ τοῦτον τὸν χρόνον, ὅπου παρόντος τοῦ Καρδινάλιου, ὃς καὶ Πρίγγηψ λέγεται, καὶ τοῦ Σενάτου, προεβλήθησαν τινὰ προβλήματα νέα ἐφευρεθέντα ἐν φυσικόν, καὶ ἐν ἀλγεβρικόν, καὶ εἴμεθαν καὶ ὅλοι οἱ σχολάριοι παρόντες, ὅπου ὕστερα ἀπὸ τόσας διαλέξεις καὶ ἐπιχειρήματα ἐκυρώθησαν. Ἡ ἀνατομικὴ καθέδρα πάλιν τῆς Βονωνίας εἶναι ὑπερθαύμαστος διὰ τὰς διαλέξεις καὶ ἐπιχειρήματα, ὁποῦ καθ' ἡμέραν εἰς δεκαεὶ μαθήματα ὁποῦ κάμη ὁ Προφέσσορ ὁποῦ νὰ ἐπιχειρισθῆ νὰ κάμη τὴν αὐτὴν ἀνατομίαν ὕστερα ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα, οἱ ἄλλοι Προφέσσορες ὅλοι ἐπιχειροῦσιν ἐναντίον του, καὶ αὐτὸς εἶναι χρεώστης νὰ λύσῃ κάθε ἄπορον, καὶ κάθε πρόβλημα. Καὶ ἐπειδὴ τοὺς παρελθόντας χρόνους ἀπέθανον δύο ἀπὸ τῆς αὐτῆς καθέδρας, λαβόντες πάθος εἰς τὸ στῆθος ἀπὸ τὸν ἀγῶνα, εἶχαν τραβηχθεῖ οἱ Προφέσσορες, καὶ δὲν ἤθελε τινάς νὰ κάμη τὰ αὐτὰ δεκαεὶ μαθήματα ἐπὶ τῆς καθέδρας ταύτης· εὐθὺς οὖν τὸ Σενάτον ἔβαλε βραβεῖον τοιοῦτον, ὁποῦ ὅποιος κάμη τὰ αὐτὰ μαθήματα τῶν δεκαεὶ ἡμερῶν ἅπαξ, νὰ λαμβάνῃ εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν εἰκοσιπέντε φλορία ἐντράδα τὸν κάθε χρόνον, ἂν πάλιν κάμη τὰ αὐτὰ μαθήματα καὶ ἄλλον χρόνον ὁ ἴδιος νὰ λαμβάνῃ πάλιν ἕτερα τοσοῦτα ἐφ' ὅρου ζωῆς, καὶ ἀπλῶς ὅσάκις ἐπὶ τῆς αὐτῆς καθέδρας κάμη τὰ αὐτὰ μαθήματα νὰ διπλασιάζῃ, καὶ τριπλασιάζῃ ἢ αὐτῇ ἐντράδα. Ὅθεν πέρυσι, καὶ ἐφέτος ἔκαμε τὰ αὐτὰ μαθήματα κάποιος

Βαλβῆς ἄξιος ἄνθρωπος, καὶ ἔκαμε πενήντα φλορία ἐντράδα τὸν
 κάθε χρόνον διὰ ὅλην του τὴν ζωὴν, καὶ ἂν θελήσῃ καὶ ἄλλον χρό-
 νον, τὰ 50 φλορία τοῦ γίνονται ἐβδομηντα πέντε· τὸν ἐρχόμενον
 ὅμως χρόνον προετοιμάζει ἄλλος τὰ δεκαἕξ μαθήματα, διὰ νὰ
 λάβῃ τὸ αὐτὸ βραβεῖον ἐφ' ὅρου ζωῆς, καὶ ὅπως ὅποιος θέλει καὶ
 δύναται νὰ δεφενδεύσῃ τὴν αὐτὴν καθέδραν εἰς δεκαἕξ ἡμέρας
 πρόκειται τὸ βραβεῖον ἐφ' ὅρου ζωῆς αὐτοῦ· εἰς τοιοῦτον τρόπον
 αὐξάνουσιν αἱ ἐπιστῆμαι, αἱ μαθήσεις, αἱ τέχναι πᾶσαι, καὶ παν-
 τοίου γένους, καὶ εἶδους· ὅπου οἱ ἄθλιοι τοῦ γένους μας σπουδα-
 σταὶ οὐδέ ἐφάντάσθησαν ταῦτα, μάλιστα διὰ τὴν σπουδάζουσιν
 εἶναι περιφρονούμενοι ὑπὸ τῶν ἀμαθεστάτων, πολλοῦ γε καὶ δεῖ
 νὰ βοηθοῦνται· ὅθεν οὐδέ τὰ ἄλλα ἔθνη, ὅπου τώρα ἐνηγκαλίσθη-
 50 σαν ὅλην τὴν σπουδὴν, καὶ ἠῤῥξησαν τὰς / ἡγεμονίας των, τὰ βα-
 σίλειά των, ἐπαρχίας των διὰ τὴν σοφὴν κυβέρνησιν, καὶ τὴν πρὸς
 ἀλλήλους ἀγάπην καὶ ὁμόνοιαν πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον, διὰ τοὺς
 Ἕλληνας δὲν ἔχουν καμμίαν ὑπόληψιν εἰς τὴν σπουδὴν, ὅθεν καὶ
 εἰς τὸ παρά τῆς ἡμετέρας ἐλλογιμότητος πρόβλημα ἀμφιβάλλου-
 σι. Διὰ τὴν μετροῦντες τοὺς Ἕλληνας τώρα χωρὶς σπουδὴν, καὶ
 σπουδαστήρια, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος προκατειλημμένοι ἀπὸ τὸ ἀδύ-
 νατον καὶ τὸν ἀπελπισμὸν τῆς εὐρέσεως τοῦ αὐτοῦ προβλήματος,
 ὅταν ἀκούσωσι πῶς ἓνας Ἕλληνας ὑπόσχεται τὴν εὐρεσιν, ἀπι-
 στοῦσι, καὶ ὅταν ἴδωσι τὴν μέθοδον δοκιμάζωσι νὰ πιασθῶσιν ἀπὸ
 τὸ παραμικρὸν, διὰ νὰ τὴν ἐλέγξωσι σφαλερὰν, μὴ ἀνεχομένης τῆς
 αὐτῶν ἐπάρσεως νὰ εὐρεθῇ ἐν τοιοῦτον παρ' Ἕλληνας πάλιν ἐν τῇ
 τῶν Ἑλλήνων καταπτώσει, καὶ ἐν καιρῷ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀκμῆς.

Ἔρχομαι ἤδη νὰ τῆς φανερώσω ποῦ ἐστάθη τέλος πάντων ἡ
 ἀπορία αὐτῶν ἐν τῷ προβλήματι, τὴν ὁποίαν κατὰ μέρος ἐμοὶ
 εἶπεν ὁ ἀστρονόμος Εὐστάθιος Τζαννώτης προχθές, ὅταν ἐκεῖθεν
 ἐμίσευσά, καὶ ἐπῆγα νὰ τοῦ ζητήσω πάλιν καμμίαν ἀπόκρισιν.
 Ἐνίστανται ἐν τῷ παραλληλογράμμῳ τρόπῳ τοιῶδε· τίς μᾶς βε-
 βαιώνει, ἂν ἡ ἀπὸ τοῦ ο' διὰ τοῦ ρ' ἀγομένη εὐθεῖα, ὑπάγει νὰ τέ-
 μνη τὴν α' π' γραμμὴν εἰς ἐκεῖνο τὸ δίκαιον σημεῖον σ', ἐξ οὗ πί-
 πτουςα ἢ κάθετος σ' φ' εὐρίσκειν δύναται τὸ δίκαιον φ' σημεῖον,

ὥστε νὰ ἀκολουθῇ ἔπειτα, ὅτι ἡ ἀπὸ τοῦ φ' εἰς τὸ υ' διαγώνιος νὰ διαπερᾶ διὰ τοῦ ρ': "Ὅταν γὰρ ἡ ἀπὸ τοῦ ο' διὰ τοῦ ρ' ἀγεται δὲν εἶναι ὑπόχρεως καὶ βεβιασμένη διὰ οὐδὲ κανέναν λόγον γεωμετρικὸν νὰ τέμνη τὴν α' π' κατὰ τὸ σ'. Ἐνδέχεται γὰρ (λέγουσιν ἐνίστάμενοι) τέμνειν αὐτὴν εἰς ἄλλο σημεῖον σ' ἢ πρὸς τὸ μέρος τοῦ π', ἢ πρὸς τὸ μέρος τοῦ α'. Τότε ἡ ἀπὸ τοῦ σημείου ἐκείνου σ' πίπτουσα κάθετος, οὐχ εὐρίσκει τὸ φ', ἀλλ' ἢ πρὸς τῷ λ' ἢ πρὸς τῷ υ' πεσεῖται· τότε ἔπεται, ὅτι ἡ φ' β' νὰ εἶναι μείζων ἢ ἐλάττων τῆς β' ο' κἀντεῦθεν ἡ φ' υ' οὐ διὰ τοῦ ρ' διελεύσεται ὡς ἐν τοῖς σχήμασι τούτοις. Ἐπεὶ γὰρ τὸ ρ' ἐστὶν ἐπὶ τῆς η' β' ἀκινήτου, καὶ ἀμετακίνητον σημεῖον, ὅταν μὲν ἄγεται ἀπὸ τοῦ ο' διὰ τοῦ ρ' ἡ ο' σ' ὑπάγει καλά, διαπερῶσα διὰ τοῦ αὐτοῦ ρ' διωρισμένως, ὅταν ὅμως ἄγεται ἡ φ' υ' δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἀπεράσῃ διὰ τοῦ ρ', διὰ τὶ μισεύει ἀπὸ τὸ φ' ἀδιόριστον σημεῖον, τοῦ ὁποίου τὸ ἀδιόριστον ἤρτηται ἀπὸ τὸ ἀδιόριστον σ', τὸ ὁποῖον ἐπὶ τῆς α' π' δὲν εἶναι διωρισμένον. Ἐνδέχεται γὰρ νὰ εἶναι τὸ σ' ἢ κατὰ τὸ π', ἢ κατὰ τὸ α'." Ὅθεν ἐνίστανται, ὅτι ἔπεται ἡ ἀπὸ τοῦ σ' ἀγομένη κάθετος νὰ μὴν εὐρίσκη ἐκεῖνο τὸ φ' σημεῖον ὅπου νὰ ἔχη τὸν αὐτὸν τόπον μεταξὺ τοῦ ν' καὶ λ', ὃν ἔχει τὸ ο' μεταξὺ τοῦ μ' καὶ ξ' ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. Ταύτην τὴν ἀμφιβολίαν σᾶς τὴν ἔγραφα καὶ ἐγώ, ὅταν ἐγύρισα ἀπὸ τὸ Πατάβιον ἐνταῦθα εἰς ἓν γράμμα ὅπου μὲ τὸν κύρ Γεώργιον κοινὸν τῆς

ἐγράψαμεν πέρυσι, καὶ μᾶς ἀπεκρίθητε ἀποδεικνύοντες κατὰ τὸν Εὐκλείδην, ὅτι τὸ φ' σημεῖον ἔχει τὸν αὐτὸν τόπον μεταξὺ τῶν ν' καὶ λ'. ὃν τὸ ο' μεταξὺ τοῦ μ' καὶ ξ'. Ἀλλ' ἡ ἀπορία στέκει ἀλλέως, ἤγουν, ὅτι καὶ ὑποτιθεμένου πῶς τὸ φ' σημεῖον εἶναι ἐκεῖνο τὸ

ἀνάλογον τῷ ο' ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τίνι τρόπῳ δύναται νὰ δειχθῆ, ὅτι ἡ ἀπὸ τοῦ σ' κάθετος ἀγομένη εἶναι ὑπόχρεως (οὕτως εἰπεῖν) νὰ εὕρη τὸ δίκαιον σημεῖον φ'. Ἐπειδὴ ἡ σ' φ' δὲν εἶναι ἀπλῶς εὐθεῖα ὅπου νὰ ἐξαχθῆ ἀπὸ τοῦ ἐνός σημείου σ' εἰς τὸ ἄλλο φ', ἀλλὰ πίπτει κάθετος ἀπὸ τοῦ σ', καὶ αὐτοὶ λέγουν ὅτι δὲν ἰξεύρομεν πῶς ἀναγκασίως ἔχει νὰ εὕρη τὸ φ' σημεῖον, πρόθεν τοῦτο δυνάμεθα νὰ βεβαιωθῶμεν· ἡ γὰρ κατασκευὴ τοῦ παραλληλογράμου ἀρχίζει εἰς ἄλλον τρόπον, προηγουμένης δηλαδὴ τῆς ο' σ' διὰ τοῦ ρ' διαγωνίου. Ὅθεν δὲν εἶναι βέβαιον, ἂν ἡ σ' φ' κάθετος ἐξίσου ἀφίσταται τῆς η' β', ὡς καὶ ἡ ο' υ', καὶ ἀκολουθῶς ἂν τὸ παραλληλόγραμμον ἀφ' οὗ γένη ἀκολουθεῖ νὰ εἶναι δίχα διηρημένον ὑπὸ τῆς η' β'. Τοῦτο δὲ ὅλον προέρχεται ἀπὸ τὸ ἀδιόριστον εἶναι τὸ σ' ἐπὶ τῆς α' π' καὶ εἰς τοῦτο εἶχε λόγον ἡ ἀπορία τους, τὴν ὁποίαν καὶ ἡ ἐλλογιμότης σας θέλει τὴν ἐξετάσει· ταύτην οὖν τὴν ἀπορίαν ἰξεύρωντας ἐγὼ, εἶχα προσταχθῆ διὰ νὰ ἔχω ἐτοιμὴν τὴν ἀπόκρισιν· ὅθεν καὶ εἶχα γράψει Ἰταλικῶς τὴν ἀπόκρισιν εἰς πλάτος, σχηματίζοντας πῶς ἡ ἐλλογιμότης σας ἀποκρίνεσθε εἰς ἐμὲ ὅπου σᾶς εἶχα ἐναντιωθῆ δῆθεν μὲ αὐτὴν τὴν ἀπορίαν πρὸ πολλοῦ, καὶ μοῦ εἶχατε ἀποκριθῆ ἐλλινιστί, καὶ ἐγὼ τὴν μεταγλώττισα δῆθεν, καὶ τοὺς τὴν παρασταίνω. Ἡ ἀπόκρισις ὅπου ἕκαστα ἐστάθη αὕτη, ἐν συντομίᾳ γραφομένη ἐνταῦθα. Ὅταν τὸ σ' σημεῖον εἶναι ἀδιόριστον, ἀκολουθεῖ ὅτι καὶ τὸ φ' νὰ εἶναι ἀδιόριστον κατὰ τὸν λόγον σας, καὶ ἀκολουθῶς ἡ ἀπὸ τοῦ ἀδιορίστου φ' ἀγομένη φ' υ' ἐνδέχεται νὰ διαπερνᾷ διὰ τοῦ ρ'. Ἀλλ' ἐντὸς τούτου ἢ διὰ τοῦ ψ, ἢ διὰ τοῦ 5 δὲς εἰπεῖν, ἤγουν ὅχι διὰ τῆς κοινῆς τομῆς τῶν ἀληθῶς διαγωνίων, ἀλλὰ εἰς ἄλλο σημεῖον τῆς σ' ο'. Ὅταν οὖν δὲν ἀπεράσῃ διὰ τοῦ ρ' ἡ φ' υ', ἐξ ἀνάγκης ἔπεται ὅτι ἡ αὐτὴ γραμμὴ δὲν μισεύει ἀπὸ τὸ / δίκαιον σημεῖον φ', ἀλλ' ἀπὸ τὸ αὐτὸ ἢ πλησιέστερον, ἢ ἀπώτερον ὄν τοῦ β', καὶ ἐπομένως ἀκολουθεῖ νὰ μὴν εἶναι ἡ φ' β' ἴση τῆ β' ο', ὅθεν οὐδὲ τὸ παραλληλόγραμμον δίχα διηρημένον. Ἀλλὰ μὴν ὁ ἐφευρέτης τῆς μεθόδου δείκνυσιν, ὅτι ἡ φ' υ' διαπερᾷ διὰ τοῦ ρ', διὰ τῆς ἐξῆς εἰς ἀδύνατον ἐπαγωγῆς, καὶ οὐ διαπερᾷ οὔτε διὰ τοῦ ψ, οὔτε διὰ τοῦ 5. Ἄρα ἡ φ' υ' μισεύει ἀπὸ

τὸ δίκαιον σημεῖον φ', καὶ ἀκολουθῶς καὶ ἡ σ' φ' κάθετος πίπτει ἀπὸ τὸ δίκαιον σημεῖον σ'. Τὸ γὰρ μὴ διαπεράσαι τὴν φ' ὑ' διὰ τοῦ ρ' εἶναι ἐν αἰτιατὸν ἐξ ἀνάγκης ἐπόμενον, ὅταν τὸ φ' ἦ ἢ ἀπώτερον τοῦ β', ἢ πλησιέστερον, ὅπερ ἐστὶν ὡς αἴτιον προσεχές καὶ ἄμεσον, ἀλλὰ μὴν τὸ αἰτιατὸν οὐκ ἐστὶ (δείκνυται γὰρ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἐπαγωγῆς διαπερᾶν διὰ τοῦ ρ') ἄρα οὔτε τὸ αἴτιον ἐστὶν ἐν ταύτῃ τῇ κατασκευῇ τῆς τοιαύτης μεθόδου, δηλαδή οὐκ ἐστὶ τὸ φ' ἢ ἀπώτερον, ἢ πλησιέστερον τοῦ β', ἀλλὰ τὸ δίκαιον καὶ ἀπαιτούμενον σημεῖον φ', καὶ ἐπομένως καὶ τὸ σ', ἐξ οὗ ἡ κάθετος εὐρίσκει τὸ φ', ἐστὶ τὸ δίκαιον καὶ ἀπαιτούμενον. Μὲ ταύτην τὴν ἀπόκρισιν ἀπεστομίσθησαν, καὶ ἀφέθησαν νὰ προβάλλουν αὐτὴν τὴν ἀντίστασιν, καὶ ἔπεσον πλέον νὰ ἐξετάσουν τὴν εἰς ἀδύνατον ἐπαγωγὴν, τὴν ὁποῖαν ἐπιχειρήθησαν νὰ ἐλέγξουν ὡς οὐκ ὀρθῶς ἔχουσιν, οὐ οὔσης τῆς κατασκευῆς ὡς ἀπαιτεῖται, καὶ ὡς γενικὴ οὔσαν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, τὸ ὁποῖον διὰ νὰ δείξουν μοῦ ἕκκαμαν ἓναν παραλογισμόν διαβολικόν, ὁποῦ δὲν ἔχει λόγον, τὸν ὁποῖον εἰς τὴν ὥραν τοῦ μισεύματός μου ἀπ' ἐκεῖ προχθές μοῦ τὸν ἔκαμναν, ὅταν ἐπῆγγα νὰ τοὺς χαιρετήσω· ἐγὼ μετὰ ταῦτα σκεψάμενος, ἔγνων πῶς παραλογίζονται, ὅθεν μετὰ τρεῖς τέσσαρας ἡμέρας ὁποῦ ἔχω νὰ ἐπιστρέψω σὺν Θεῷ πάλιν ἐκεῖ, ἔχω νὰ τοὺς ἐλέγξω τὸν παραλογισμόν των, καὶ νὰ ἰδῶμεν ποῦ τέλος πάντων θέλει ἐπακουμβίσουν. Εἰς τὰ τοιαῦτα συχνάκις εὐρίσκομαι, ἅγιε διδάσκαλε, καὶ διαλέγομαι ἀποκρινόμενος ὡς δυνατόν, ἀμὴ τί νὰ κάμωμεν, ὁποῦ ὅ,τι εἰποῦν αὐτοί, καὶ ἂν εἶναι καὶ παράλογον, πάντες οἱ ἀκούοντες συγκατανεύουσι μὲ δίκαιον τοῦ αὐτὸς ἔφα. Ἡμᾶς ὅμως τίς μᾶς ἀκούει, ἔστωντας νὰ εἶναι παρ' αὐτοῖς περιφρονούμενοι εἰς τὸν παρόντα αἰῶνα οἱ Ἕλληνας. Ἐστάλθη ἡ πρότασις καὶ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τὴν ἐν Παρισίοις, καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἐλπίζομεν ἐκεῖθεν κάμμίαν ἀπόκρισιν, καὶ ὅ,τι οἱ ἐκεῖθεν εἰποῦν, πλέον καὶ οἱ ἄλλοι θέλουν συγκατανεύσει. Στέλλονται μετ' οὐ πολλὰς καὶ τὰ πρὸς τὸν Ἐϋλέρ, καὶ ὁ Θεὸς νὰ νὰ τοὺς φωτίσῃ νὰ κρίνουν ἀπαθῶς τὴν ἀλήθειαν. Ἀμὴ τί δυνάμεθα νὰ κάμωμεν ἡμεῖς ἐν τῇ καταπτώσει τοῦ γένους ἡμῶν, καὶ ἐν καιρῷ

ὅπου οἱ Ἕλληνες ζητοῦσι παρ' αὐτῶν; Εἶναι τινές ἐδῶ καὶ ἱερο-
 μένοι, καὶ λαϊκοὶ μαθηματικοὶ ὅπου εἶναι ἡμῶν, καὶ τοὺς ἀκαδη-
 μαικοὺς κατηγοροῦσιν ὡς φθονερούς, καὶ ἐχθρούς τῶν Ἑλλήνων,
 ἀμὴ τί δύνανται νὰ κάμουν; Τώρα ὑπομονή, καὶ ὁ Θεὸς θέλει κά-
 μει νὰ εὐγῆ ὁ κόπος σας μίαν φοράν εἰς φῶς, συναγωνιζομένων
 καὶ ἡμῶν εἰς δύναμιν. Τὴν ἔδειξα ἐν Βονωνία καὶ τῇ φιλοσόφῳ,
 μήπως αὐτὴ γένηται μεθ' ἡμῶν, ἣτις ἐπαίνεσε τὴν μέθοδον, ὅμως
 μοῦ ἀπεκρίθη, ὅτι ἔχει νὰ τὴν σκεφθῆ ἀκριβῶς· τῆς εἶχα δῶσθαι ἓν
 χειρόγραφόν σας Ἑλληνικόν ἀπ' ἐκεῖνα ὅπου μάς ἐπέμψατε, καὶ
 τὸ ἀνέγνωσε θαυμασίως διὰ τί εἶχε σπουδάζει καὶ τὴν ἑλληνικὴν
 διάλεκτον, καὶ ἀναγινώσκει, καὶ γινώσκει καὶ αὐτὸν τὸν Δημο-
 σθένην. Τραύτης ἀγγλινοῖας ἡ γυνή, μοῦ εἶπεν, ὅτι θέλει μοῦ ἀπο-
 κριθῆ τὴν γνώμην τῆς μετὰ τὴν εἰς τὰ ἐκεῖσε ἐπάνοδόν μου. Τού-
 των οὕτως ἐχόντων, ἅς μὴν ὑποπτεύεται διὰ ἡμᾶς, διὰ τί οὔτε
 ἐπαυσάμεθα, οὔτε παυσόμεθα, καὶ ὑπερασπιζόμενοι τὸ πρόβλημα
 καὶ ἀγωνιζόμενοι. Συμπαθήσατέ μοι διὰ τὴν πολυλογίαν, καὶ διὰ
 τί δὲν γράφω ὡς πρέπει, ἔστωντας νὰ φροντίζω πάλιν τὰ τῆς
 ἀποδημίας διὰ τὴν Βονωνίαν, καὶ δὲν ἔχω καιρὸν νὰ γράψω οὔτε
 κἄν τῇ ἀγαπητῇ μοι ἀνταδέλφῃ, ἢ ὅποια παρακαλῶ νὰ ἔχη παρ'
 αὐτῆς τὴν εἶδησιν, ὅτι ὑγιαίνω, καὶ δὲν τῆς γράφω, καιροῦ μὴ
 λαμβάνων, ὡσὰν ὅπου νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἀγωνίζομαι νὰ τε-
 λειώσω τὸ ἔργον μου διὰ νὰ ἐλευθερωθῶ ὅσον τάχιστα, ὡσὰν ὅπου
 τὰ ἔξοδα ἐν Ἰταλίᾳ εἶναι ὑπέρμετρα, καὶ εἶναι χρεῖα νὰ ἔχη τινὰς
 πλοῦτον, διὰ νὰ δυνηθῆ νὰ τῇ ὑποφέρῃ. Τοὺς περὶ ἐμοῦ ἐρωτήσον-
 τας συγγενεῖς καὶ φίλους προσκυνῶ. Ἄς ἔχωμεν καὶ αὐθις ἐφετὰ
 ἡμῖν γράμματα αὐτῆς, καὶ εἰς ὅσον δύναται ἅς μὴ λείπη νὰ ὑπο-
 στηρίξῃ τὸ πρόβλημα δι' ὁποίων ἀναπτύξεων καὶ ἀποδείξεων τὴν
 φωτίσει ὁ Κύριος, καθὼς καὶ ἡμεῖς ὑπὲρ αὐτῆς ὄντες αἰεὶ δὲν παύ-
 ομεν ὡς δυνάμεθα νὰ τὴν δεφενδεύωμεν· ὁ δὲ Κύριος διατηροῖ
 αὐτὴν ὑγιαίνουσαν, εὐδαίμονα, καὶ μακρόβιον εἰς καύχημα τοῦ γέ-
 νους.

Τῆς ὑμετέρας σοφολογιωτάτης Παναιδεσιμότητος.

Δοῦλος εὐλαβῆς

Νικόλαος Κυριάκη Ζαρζούλης